

לקראת שבת

עיונים בפרשת השבוע

מדברי

הוד כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זיע"א

שנה ב / גליון נב
ערש"ק פרשת בלק
ה'תשס"ה

פתח דבר

לקראת שבת פרשת בלק, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדיה, את הקונטרס 'לקראת שבת' (גליון נב), והוא אוצר בלום מתוך רבבות עניני חידוש וביאור שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זיע"א.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים בשלימותם, ובאיזהו מקומן אף עברו עריכה קלה, ושגיאות מי יבין. ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן העניינים), שם נתבארו הדברים באריכות, במתיקות ובתוספת מראי מקומות.

* * *

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", ונזכה לשמוע תורה חדשה מפיו של משיח, "תורה חדשה מאיתי תצא", במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון 'אור החסידות'

מעמו וראו כי טוב

הננו לבשר לקהל הלומדים כי ניתן להרשם כמנויים על הקובץ ולקבלו מידי שבוע באמצעות הדואר

בסך 10 ש"ח בלבד לחודש
(דמי טיפול ומשלוח)

לפרטים נא לפנות לטלפון 03-9604832
(ניתן להשאיר הודעה)

יוצא לאור על ידי
'אור החסידות'

מכון תורני להפצת תורת החסידות

ת.ד. 2033 כפר-חב"ד, 72915
טלפון: 03.9604832 פקס: 03.9607370

תוכן העניינים

מקרא אני דורש

ביאור מה שמביא רש"י על "מראש צורים אראנו" את פירושו המדרש, ולא את הפירוש ע"פ פשט.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק כח עמ' 175 ואילך)

יינה של תורה

ביאור עניינו של חטא בעל פעור והכפרה עליו - ע"י פנחס, בעבודת האדם בעולמו - הפיכת הגשמיות לרוחניות.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק יח עמ' 293 ואילך)

חידושי סוגיות

"הלך שבטו של שמעון אצל זמרי בן סלוא . . עמד וקיבץ כ"ד אלף מישראל והלך אצל כזבי . . אמר לו בן עמרם זו אסורה או מותרת, ואם תאמר אסורה בת יתרו מי התירה לך", בשיחה זו מבאר רבינו מה היתה הטענה ד"בת יתרו מי התירה לך", מדוע טענה זו אינה נכונה ומדוע לא השיבו לו על כך, תוך אריכות שקלא וטריא בכמה וכמה אופנים בזה.

(חידושים וביאורים בש"ס ח"א סימן ל)

הוספה - דרכי החסידות

סיפורים, ביאורים ופתגמים בענין האמונה הפשוטה ומעלת עבודת האנשים הפשוטים, כשיטת וחידוש מורנו הבעש"ט בזה.

(מלוקטים מתורת כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע מליובאוויטש)

מקרא אני דורש

"מראש צורים אראנו" - משל או פשט?

ביאור מה שמביא רש"י על "מראש צורים אראנו" את פירושו המדרש,
ולא את הפירוש ע"פ פשט

א. עה"פ (פרשתנו כג, ט) "כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו" מפרש רש"י "אני מסתכל בראשיתם ובתחלת שרשיהם ואני רואה אותם מיוסדים וחזקים כצורים וגבעות הללו על ידי אבות ואמהות".

והנה, רש"י (בראשית ג, ח) כתב "ואני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא ולאגדה המיישבת דברי המקרא דבר דבור על אופניו". והיינו, דבזה נתן רש"י כלל בפירושו עה"ת, דאין הוא מביא דברי אגדה אלא רק כאשר ישנו קושי בפשט המקרא, והאגדה מיישבת דברי המקרא.

והנה בפסוק זה ישנם פשטנים רבים (אבן עזרא, רשב"ם, רמב"ן, רלב"ג ועוד) המפרשים פסוק זה כפי פשוטו - שבלעם עמד בראש ההר ("ראש צורים"), ומשם ראה את בני". וע"פ הנ"ל תמוה, מדוע פירש רש"י את הפסוק ע"פ דרש, ולא כפי פירושו זה הפשוט?

ב. המפרשים (פי' מהרז"ו לבמדב"ר פ"כ, יט) מבארים שלפי פירושו הפשוט קשה - מה נוגע כאן להשמיענו היכן עמד בלעם? ולכן צריכים לומר ש"כי מראש צורים" הוא חלק מן השבחים שאמר בלעם על בני".

אך ע"פ דרך הפשט, אין כל קושיא בזה, ואדרבה - מהמשך הכתובים מוכרח, לכאורה, לפרש הפסוק כפשוטו:

דהנה, לאחרי שסיים בלעם את דברי השבח (הראשונים) על בני, אמר לו בלק: "מה עשית לי לקוב . . והנה ברכת . . לך נא אתי אל מקום אחר אשר תראנו משם, אפס קצהו תראה וכולו לא תראה וגו'", ומשמע, שבלק הבין שהסיבה לברכותיו של בלעם תלויה בכך שראה כל מחנה ישראל כנגדו, ולכן לקחו למקום שיראה משם רק "קצהו".

ולכאורה, היכן כתוב לפנ"ז שבלעם ראה את עם ישראל כולו (ואדרבה: הרי כתיב לפנ"ז (כב, מא) "ויקה בלק את בלעם . . וירא משם (רק את) קצה העם"? אלא מכאן הכרח לפרש את התיבות "כי מראש צורים אראנו" כפשוטם, דבלעם עצמו אמר והדגיש זאת - "מראש צורים אראנו" (ובכך שאמר זאת בתחלת ברכותיו, רימז שזוהי הסיבה להם).

ונמצא, שדווקא לפי הפירוש הפשוט, מובן המשך הכתובים. וא"כ, הדרא קושיא לדוכתא, מדוע לא למד רש"י כפירוש זה.

ג. ענין נוסף ברש"י הדורש ביאור:

המקור לדברי רש"י הוא במדרש (תנחומא פרשתנו יב, ועוד), ושם הלשון הוא "כי מראש צורים אלו אבות ומגבעות אלו אמהות". ואילו רש"י כתב "אני רואה אותם מיוסדים וחזקים כצורים וגבעות הללו על ידי אבות ואמהות".

וכד דייקת שפיר בלשון רש"י מוכח, שהוא מפרש דלא כהמדרש, דלמדרש הפסוק קאי על האבות ("אלו אבות . . אלו אמהות"), ואילו לרש"י הפסוק קאי על בני, שהם חזקים ע"י האבות והאמהות. וכמדוייק בלשונו: "אני מסתכל בראשיתם . . ואני רואה אותם (את בני) מיוסדים (בשורשיהם) וחזקים כצורים וגבעות הללו על ידי אבות ואמהות".

ולכאורה, טעמא בעי, מדוע משנה רש"י מהמדרש ומפרש ש"צורים" אלו בני, והאבות הנם רק "ראש צורים"?

ד. הביאור בכל זה:

כהקדמה לדברי בלעם אומר הכתוב: "וישא משלו ויאמר". דהיינו, שדבריו של בלעם היו בסגנון של "משל למה הדבר דומה". [וכפי שרואים בדבריו של בלעם (ב-ג' הפעמים שלאח"ז) - "כתועפות ראם", "כלביא . . כארי" וכו'].

ולכאורה, בדבריו (הראשונים) של בלעם לא מצינו שום דבר שנאמר בתורת משל: התחלת דבריו - "מן ארם ינחני בלק . . לכה . . מה אקוב", איננה משל, אלא סיפור הדברים כהוויתם, וכך גם דברי הברכה והשבח - "הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב" - שגם הם אינם משל.

אמנם, את התיבות "מי מנה עפר יעקב" ישנם המפרשים שזהו משל על הריבוי העצום של בני, שזהו ע"ד העפר (וכמ"ש "ושמתי את זרעך כעפר הארץ"). אך לרש"י א"א לפרש כן, שהוא מפרש: "מי מנה עפר יעקב" - "כתרגומו, דעדקיא דבית יעקב", דהיינו, שפירוש "עפר" (אינו בתורת משל, אלא) הוא בפשטות - הילדים הקטנים (של יעקב).

[דהיינו, מצד זה ש"עפר" הוא דק כעפר, ולכן גם "בנים דקים" (- דעדקיא) נקראים בשם "עפר". או שזהו מכיוון ש"עפר" (כאן) הוא מלשון "עופר האילים" (שה"ש ב, ט) שהכוונה בזה היא לבחרות].

ועאכו"כ לפי הפירוש השני ברש"י - "אין חשבון במצוות שהם מקיימים בעפר", שלפי פירוש זה, "עפר" הוא במובנו הפשוט (אלא שהכוונה היא למצוות שמקיימים בעפר).

וכך גם התיבות "ומספר את רובע ישראל" שגם הם אינם משל, דלפי הפי' הראשון דרש"י, הכוונה בזה היא לארבע הדגלים, ולפי הפי' השני ברש"י - "רביעותיהן".

ונמצא, שהמשפט היחיד בדברי בלעם (הראשונים) שניתן לפרשו בתור משל הוא רק "כי מראש צורים אראנו". ולכן בחר רש"י לפרש שלא כפירוש הפשוט, אלא בדרך משל - "אני מסתכל בראשיתם . . ואני רואה אותם מיוסדים וחזקים כצורים וגבעות הללו".

ה. עפ"ז יובן גם מדוע משנה רש"י מפירוש המדרש:

דהנה, במדרש (שם) מביא יסוד וראיה לפירושו ע"פ מה שמצינו בכ"מ שהאבות נקראו "הרים" (כבהפטר פרשתנו) [או "צור", וכמו מ"ש בישעיה (נא, א-ב. וכפרש"י שם) "הביטו אל צור חוצבתם . . הביטו אל אברהם אביכם"]. דהיינו, ד"צורים" (לפי המדרש) הוא כינוי להאבות.

ועפ"ז מובן היטב מדוע לא למד כך רש"י, דהרי (להמדרש) אין זה נחשב כמשל כלל. דהרי המשל צ"ל דוגמא ממקום אחר, וכאן, זהו רק שם נוסף שהאבות נקראו בו ("צורים אלו אבות"). ולכן היה מוכרח רש"י ללמוד ד"צורים" ו"גבעות" הנם רק משל על החוזק של בני"י, שהם "חזקים כצורים וגבעות הללו".

"ולא עתה"

אדמו"ר ה'צמח צדק' מליובאוויטש, בהיותו צעיר לימים, ישב פעם עם חסידים ושמע אותם מדברים בינם לבין עצמם "מי יודע מתי יבוא המשיח?"

אמר להם ה'צמח צדק': זהו סגנון דיבורו של בלעם, שאמר "אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב" (פרשתנו כד, יז) שהגאולה כביכול רחוקה. אבל יהודי צריך לקוות ולצפות בכל יום שמשיח צדקנו יבוא היום.

יינה של תורה

לא להפוך את הפסולת לעיקר

ביאור עניינו של חטא בעל פעור והכפרה עליו – ע"י פנחס,
בעבודת האדם בעולמו – הפיכת הגשמיות לרוחניות

א. בסיום פרשתנו מספרת התורה אודות חטא בעל פעור, וכהמשך לכך - על מסירות נפשו של פנחס, שתקנה חטא זה. דרכה של עבודת אלילים זו היתה "שפוערין" . ומציאין רעי (וזה היא עבודתו) " (רש"י פרשתנו כה, ג). מבואר בחסידות כי שורשו של חטא זה נעוץ בכך שדרכי הטבע ומציאות העולם תופסים מקום חשוב בעיניו של יהודי. נתינת מקום לתענוגים גשמיים, הנחשבים פסולת ביחס לתענוגים רוחניים נעלים, היא הגורמת ליהודי לרדת מדרגתו הרוחנית ולהשקיע את כל מציאותו בעניני העולם - זוהי משמעות חטא עבודת בעל פעור, הפיכת הפסולת לעיקר.

בכך יובנו דברי חז"ל בקשר לכפרה על חטא זה - "עד עכשיו לא זו, אלא עומד ומכפר עד שיחיו המתים" (ספרי פנחס) - שלימות הטהרה מחטא זה תהיה כשיחיו המתים, בגאולה העתידה. כפרה על חטא זה - הפיכת הגשמיות למציאות בעלת חשיבות, חטא בעל פעור - יכולה להיות רק בגאולה העתידה, אז תתגלה בעולם ההארה האלקית הטמונה בו. כאשר האור האלקי המחיה את העולם יהיה ניכר בגלוי במציאות העולם, לא תיתכן כל אפשרות לכך שהמציאות הגשמית תתפוס מקום בעיניו של יהודי. במצב בו החיות האלקית המהווה את העולם מורגשת בגלוי (גאולה) - לא יתכן שמציאות העולם והגשמיות תקבל חשיבות כלשהי בעיניו של יהודי, משום שאז יראה במוחש כי המציאות הגשמית טפלה ובטלה ביחס לאלקות.

ב. מטרת העבודה בעולם היא הפיכת הגשמיות למציאות בה מתגלית האלקות במוחש. משום כך, אין כל מטרה בשבירת העולם וביטולו, אדרבה, יש לנצל את דרכי הטבע ובהם עצמם לגלות

את מציאות האלקות הטמונה בהם. בעבודה והתעסקות בעניני העולם, יתכן ודרכי הטבע יקבלו חשיבות בעיניו של יהודי, מאחר ורצון ה' הוא העבודה בהם. הטבע אינו בעל חשיבות עצמאית בעיניו, אולם, היות ורצונו של הקב"ה הוא בהתעסקות בדרכי הטבע ובעולם, נעשית אצלו מציאות הטבע לדבר בעל חשיבות.

שלימות העבודה היא ההתעסקות בדרכי הטבע בכוונה להשלים את רצונו של הקב"ה, ללא נתינת מקום כלל למציאות הגשמית ודרכי הטבע. יהודי נדרש לפעול בעולם ובדרכי הטבע אך ורק משום שכך הוא רצון ה' - ניצול הגשמיות לעניני קדושה ואלקות, בעוד שהמציאות הגשמית כלל לא תופסת מקום לגביו.

באם דרכי הטבע תופסים מקום בעיניו של יהודי, עלול הדבר לגרוע מעבודתו בלימוד התורה וקיום המצוות. כאשר דרכי הטבע מקבלים חשיבות בעיניו, לימוד התורה וקיום מצוות ה' הוא כדבר נוסף על מציאותו האישית - משום שאף הטבע הינו בעל חשיבות בעיניו. במצב זה, בו הגשמיות תופסת מקום לגביו, עליו לעמוד במלחמה תמידית בליבו כנגד יצרו הרע, המבקש להפילו מדרגתו.

אולם, כאשר חדורה בליבו של יהודי ההכרה כי המציאות הגשמית בטלה בתכלית לאלקות ודרכי הטבע כלל לא חשובים בעיניו, התעסקותו בעניני העולם היא אך ורק בכדי להשלים את רצונו של ה' יתברך. בדרגה זו, אין כל צורך במלחמה עם הרע שבנפשו, מפני שלימוד תורת ה' וקיום מצוותיו נעשים לחלק ממציאותו שלו.

ג. כשם שתיוקן חטא בעל פעור נפעל על ידי מסירות נפשו של פנחס, כך בעבודת האדם, האפשרות לכך שמציאות הגשמיות ודרכי הטבע יתבטלו ממציאותם ותורגש בהם האלקות, היא רק בעבודה הנובעת מצד עצם הנפש - עבודה במסירות נפש, כדלקמן.

כאשר עובד יהודי את קונו בביטול כל מציאותו כלפיו, הוא כלל לא מתחשב בהגבלות כלשהן המונעות אותו מלקיים את רצון ה'. בעבודה הנובעת מעצם הנפש - למעלה מהגבלות השכל, מלבד רצונו של הקב"ה לא קיימת לגביו כל מציאות - הגשמיות ודרכי הטבע כלל לא נחשבים בעיניו למציאות חשובה. הכפרה על חטא בעל פעור - נתינת חשיבות למציאות הגשמית, נפעלה במסירת נפשו של פנחס - עבודה שמקורה בדרגה עליונה בנפש, לגביה לא קיימת כל הגבלה.

זוהי גם הסיבה לכך שפרשת חטא בעל פעור וכפרתו - עבודתו של יהודי במסירת נפשו וביטול ישותו לאלקות, עבודה בה ניכר בגלוי כי הגשמיות כלל לא תופסת מקום ומתבטלת לגבי האלקות, נאמרה בסמיכות לכניסה לארץ ישראל (עיין ס"פ חקת).

כאשר שהו בני ישראל במדבר לא התעסקו בבירור העולם הגשמי והעלאתו לקדושה. במצב זה, אין כל מקום לטעות בנתינת מקום וחשיבות לדרכי הטבע והעולם - אז עמדו בני ישראל בדרגה גבוהה משייכות לעולם. אך בשעה שנכנסו בני ישראל לארץ, החלו לעבוד בבירור וזיכוך העולם הגשמי. בעבודה בבירור והעלאת העולם לקדושה, יתכן ומציאות העולם והטבע תקבל חשיבות בעיניו של יהודי. על כך מזהירה התורה, כי אין לטעות ולייחס חשיבות לגשמיות - ליהודי אסור לחטוא בחטא עבודת בעל פעור.

חידושי סוגיות

היתר בת יתרו (גיורת) למשה (כהן)

"הלך שבטו של שמעון אצל זמרי בן סלוא . . עמד וקיבץ כ"ד אלף מישראל והלך אצל כזבי . . אמר לו בן עמרם זו אסורה או מותרת, ואם תאמר אסורה בת יתרו מי התירה לך", לקמן מבאר רבינו מה היתה הטענה ד"בת יתרו מי התירה לך", מדוע טענה זו אינה נכונה ומדוע לא השיבו לו על כך, תוך אריכות שקלא וטריא בכמה וכמה אופנים בזה

"ויקרב אל אחיו את המדינית לעיני משה" (בלק כה, ו)

מביא דעת רש"י בזה, ומקשה

א. בסנהדרין פב, א¹: "ויאמר משה אל שופטי ישראל² וגו' הלך שבטו של שמעון אצל זמרי בן סלוא אמרו לו הן דנין דיני נפשות ואתה יושב ושותק, מה עשה עמד וקיבץ כ"ד אלף מישראל והלך אצל כזבי, אמר לה השמיעי לי . . תפשה בבלוריתה והביאה אצל משה אמר לו בן עמרם זו אסורה או מותרת, ואם תאמר אסורה בת יתרו מי התירה לך, נתעלמה ממנו הלכה . . וירא פנחס בן אלעזר מה ראה אמר רב ראה מעשה ומכר הלכה . . הבועל את הכותית³

קנאין פוגעין בו".

והנה בטעם שבת יתרו היתה מותרת למשה, מסביר רש"י⁴: "משה קודם מ"ת נשא ושניתנה תורה כולן בני נח היו ונכנסו לכלל מצוות והיא עמהם כו", והיינו שמשה נשא צפורה מחמת שאז (לפני מ"ת) היו הכל (גם בני) בגדר בני

(ב) הל' ארמית - ואולי יש כאן שינויים ע"י מבקר המלכות. וראה רמב"ם הל' איס"ב רפ"ב ב' גירסות. ובפרש"י סנה' שם: ארמית בת עובר כוכבים.

(4) סנהדרין פב, א ד"ה בת יתרו. ביד רמ"ה סנהדרין שם: "ניתנה תורה ונתחדשה הלכה ולא אסרה תורה אלא מכאן ואילך אבל מי שהי' נשוי ועומד קודם מ"ת לא נאסרה עליו". אבל ברבותינו בעה"ת (כהעלותך יא, כז): כשנתנה תורה כו' פרשו כולם כו'. וראה גליוני הש"ס (להר"י ענגל) סנהדרין שם שקו"ט בדבריו. תו"ש לשמות ב, כא אות קע. וראה הערה הבאה.

(1) ועד"ז בתנחומא בלק כ-כא. במדבר"ר פ"כ, כד-כה. תיב"ע ופרש"י עה"פ.

(2) פרשתנו כה, ד.

(3) בפרשת בלק מדובר ע"ד מדינית, במשנה (סנה' פא,

הנ"ל שבין לפני מ"ת ולאחריו) נתעלם ממשו
אבל נוסף לזה אשר (א) רש"י⁹ כותב בפירושו:
"ונתעלמה ממנו הלכה, שנאמר לו בסיני הבוועל
כותית וכו'" - שרק הלכה זו (איזה עונש מגיע)
נתעלמה ממנו; (ב) דוחק גדול לומר שיתעלם
ממשה חילוק פשוט כזה כנ"ל¹⁰.

גם אינו מובן: איך שאל זמרי שאלה כזו?
איך ה' יכול בטוה שיתעלם ממשו החילוק
שבין לפני מ"ת ולאחריו?

מקשה מדוע לא נאסרה

מדין גיורת לכהן

ג. גם צריך להבין:

הדין¹¹ הוא שגיורת אסורה לכהן, וזהו
איסור מן התורה אע"פ שבגמרא¹² ילפינן זה
מקרא ביחזקאל¹³ - הרי"ז רק ש"אתא יחזקאל
ואסמכא אקראי"¹⁴, אבל זהו איסור מן התורה
ממש"נ "אשה"¹⁵ זונה גו' לא יקחו"¹⁶ - "לפי
שבאה מן העכו"ם השטופים בזימה"¹⁴.

(9) סנהדרין שם. יד רמ"ה שם. וראה ילקוט ראובני
ויעב"ץ הנ"ל.

(10) ואם כדי שיבוא פינחס ויטול את הראוי לו (תנחומא,
במדב"ר ופרש"י שבהערה 1) - העלמת ההלכה דקנאין
פוגעין מספיקה.

(11) בהבא לקמן ראה אנציקלופדי' תלמודית ע' גיורת,
וש"ג.

(12) קידושין עח, סע"א.

(13) מד, כב.

(14) תוד"ה אין יבמות סא, א.

(15) אמור כא, ז.

(16) רמב"ם הל' איסורי ביאה פי"ח ה"ג (ראה מ"מ שם).

תוספות שם. ועוד (נסמנו באנציקלופדי' שם).

וגם להראב"ד (הל' איסור"ב שם) ד"אינה משום זונה אלא
משום דכתיב כו" (הקרא ד"חזקאל), הוא איסור מן התורה
- כמ"ש להדיא (שם פט"ז ה"ב). וראה חידושי הרשב"א
יבמות ס, ב.

נח; ואח"כ (במ"ת) הנה גם צפורה התגיירה⁵
ביחד עם כל ישראל, ולכן היתה מותרת למשה
גם לאח"ז.

ואינו מובן: הרי זמרי ה' נשיא בית אב
לשמעוני⁶, א"כ מה היתה טענתו מלכתחילה
"ואם תאמר אסורה, בת יתרו מי התירה לך" -
האם לא ידע את החילוק הכי פשוט בין נשואין
שלפני מ"ת ולאחרי מ"ת?

ולאידיך גיסא: אפילו אם נמצא איזו הסברה
(לכל הפחות בתור קס"ד) למה אין החילוק
הנ"ל טעם מספיק להתיר את "בת יתרו"
למשה, עדיין קשה למה לא מציינו שמשו (או
מישהו אחר) יענה על טענתו זו של זמרי נגד
משה רבינו⁷ (הרי פנחס אמר רק את ההלכה
שהבוועל ארמית כו' שזה נוגע למעשה זמרי)?
יש מפרשים⁸ שכתבו שזה גופא (חילוק

(5) ביד רמ"ה שם משמע דס"ל דמותרת גם בלי גיור
ד"ניתנה תורה ונתחדשה הלכה". וראה ג"כ: ילקוט ראובני
ר"פ פינחס: "ויאמר לו ניתנה תורה ונתחדשה הלכה ועוד
יאמר אני גיירתי". יעב"ץ סנהדרין שם: "ולא שייכא גירות
כלל אלא שנתנה תורה". גם מלשון רש"י "נכנסו לכלל מצות
והיא עמהם וגרים רבים של ערב רב" משמע קצת שאי"ז ענין
הגיורת כבערב רב (וראה צפע"נ דלקמן הערה 19). ועפ"ז
אין מקום לקושיא דלקמן בפנים סעיף ב'.

אבל נוסף ע"ז שגם בנוגע לבני ישראל מפורש שנתגיירו
(עיין יבמות מו, א ואילך. כריתות ט, רע"א) - הרי מכיון
שהיא "בת יתרו" (ולא מבני אברהם יצחק כו'), ועוד ועיקר
- לא היתה במצרים ששם היתה התחלת הגירות (יבמות
וכריתות שם) בודאי ה' צ"ל אצלה גירות. ועד"ז בנוגע
לבני - שמילתם היתה אך בתור מצוה שנצטווה אברהם,
משא"כ במצרים ש"ל שה' גם התחלת הגירות - עיין יבמות
וכריתות שם. ובגליוני הש"ס שם: ודבריו (דהרמ"ה) צע"ג
דהא פשיטא דנתגיירה כו'.

(6) פינחס כה, יד. ובסנהדרין שם (ועד"ז בפרש"י עה"ת
כו, ו) (ודלא ככפרש"י בפנחס): נשיא שבט הוא. ולהעיר
מדרול" (סנה' שם, ב) שזהו שלומיאל בן צורישידי.

(7) ראה גם ילקוט ראובני שם.

(8) ראה עיין יעקב לע"י סנהדרין שם, א.

שהי' מקריב אז את הקרבנות הרי"ז - כהסברת התוספות²³ - מחמת שבשבעת ימי המילואים הי' למשכן דין במה וולכן "שימש משה שבעת ימי המילואים בחלוק לבן"²⁴ - לא בבגדי כהונה - כי "אינן בגדי כהונה בכמה" [ולכן גם לא היתה בת יתרו] גיורת) אסורה לו.

אבל - לבד זאת שמלשון הגמרא "לא נתכהן משה כו"ו" משמע שבשבעת ימי המילואים הי' כהן גמור²⁵ - עדיין קשה למ"ד ש"משה כ"ל²⁶ ימיו כהן הי"ו"²⁷.

מבאר דזו היתה טענתו של זמרי

ג. לכאורה היה אפשר לומר ששתי השאלות הנ"ל (סעיף א' וב') מתורצות אחת בחברתה:

בטענתו "בת יתרו מי התירה לך" באמת היתה כוונתו של זמרי (לא לאיסור חיתון עם ארמית, אלא) איסור גיורת לכהן²⁸. והשייכות

(שם) כו"ו. ולהעיר מתור"כ לשמיני (י, ד) "מיכן אמרו אין מטמאין למתים כו"ו.

(23) ע"ז לר, א ד"ה במה.

(24) ע"ז שם. וש"נ.

(25) להעיר ממשנת" (לקו"ש ח"ו ע' 175 שוה"ג הב' להערה 28), ש"ל שכהונת משה היתה רק התואר דכהונה, ולא הענין ד"לקדשו לכהנו ל"י" - שירות דכהונה (מכיון ששימש בחלוק לבן). עיי"ש. - אבל ג"ז די לאסור עליו גיורת משום "אשה זונה גו", שהרי גרושה כו' אסורה גם לכהן בע"מ לחלל שאין בהם שירות דכהונה.

(26) לשון רש"י זבחים קב, א ד"ה ויש אומרים.

(27) לכאורה אפשר לתרץ ע"ד ת"י הש"ס (זבחים שם) דמשה זר הוא לענין נגעים כי "שאני מראות נגעים דאהרן ובניו כתובין בפרשה", והרי גם בר"פ אמור (אצל הציווי "אשה זונה גו") נאמר "אמור אל הכהנים בני אהרן".

אבל - יש לחלק. כי דיוק הש"ס "אהרן ובניו כתובין בפרשה" הוא משום שהכתוב (תוריע יג, ב) מקדים "אהרן הכהן" ורק אח"כ כתיב "או אל אחד מבניו הכהנים". משא"כ בנדו"ד שנאמר "הכהנים (ואח"כ) בני אהרן", י"ל שהכוונה לענין הכהונה ולא שצ"ל "בני אהרן" דוקא.

(28) ראה גם ראש דוד (להחיד"א) פ' פינחס.

ובגמרא¹⁷ יש מחלוקת בנוגע למשה רבינו: לדעה אחת "משה רבינו כהן גדול"¹⁸ (כי "לא פסקה כהונה אלא מזרעו של משה"¹⁹), ודעה שני' ס"ל ש"לא נתכהן משה אלא שבעת ימי המילואים בלבד"¹⁹ - וא"כ קשה איך היתה בת יתרו²⁰ מותרת לו - הרי היתה גיורת?²¹

למ"ד לא נתכהן משה אלא שבעת ימי המילואים בלבד, עוד אפשר לישב²² (עכ"פ בדוחק) שגם אז לא הי' משה כהן גמור; וזה

(17) זבחים קב, א. והובאו בכ"מ במדרז"ל.

(18) רב - שם קא, ב.

(19) וגם למ"ד "אני אמרתי אתה כהן כו' עכשיו כו' ואתה לוי" - "פסיקא ליה" דכהן הי' מדעבד עבודה בשבעת ימה"מ . . ונפסקה לו כהונה אלא שניטלה ממנו בחרון אף" (חדא"ג שם).

(20) אבל אם לא היתה "בת יתרו" - אף שבמ"ת נתגיירו כל ישראל (כדלעיל בתחילת הסימן והערה 4) - עכצ"ל שגירות זו אינה אסורה לכהן ואהרן ואלעזר ואיתמר בניו יוכיחו והטעם מובן כי בבני אברהם כו' לא שייך הטעם "שבאה מן העכו"ם השטופים בוימה".

גם י"ל עפ"מ ש בצפע"נ לסנהדרין שם ד"לאחר מ"ת נעשו יהודים למפרע", עיי"ש. וע"פ המבואר בצפע"נ שם "דמרין כיון דהם ג"כ מזרע אברהם לאחר המילה, ואמם נתגיירה אז אם יתגיירו הוה ישראל למפרע, וזה צפורה כו"ו - מתורצת הקושיא שבפנים. וראה לקמן הערה 28.

ולהוסיף: עפ"משנ"ת בלקו"ש ח"ח (ע' 165 הערה 29) שלשיטת רש"י בפירושו עה"ת הי' יתרו "אבי אמור" (ממש) דפנחס - היינו דגם אשת אלעזר הכהן היתה "בת יתרו - השקו"ט שבפנים השיחה היא גם בנוגע לאלעזר הכהן.

(21) בפרש"י יבמות (סא, ע"א) דגירות פסולה כי "ביאת עכו"ם כו' פסלה", ועד"ז מפרש שם (ע"ב) ד"ה אלא גיורת ("דנבעלה בנכריותה כו"). והובא בב"ש לרש"ע אה"ע ס"ו סק"ב. - אבל דעת הפוסקים דאסורה גם כשלא נבעלה (ראה ב"ש שם, אנציקלופדי" שם, וש"נ). וראה מנ"ח (מצוה רסו) שתמה על דעת רש"י עיי"ש. ובחכמת שלמה (לרש"ע אה"ע שם) מאריך דגם לרש"י אסורה גם אם לא נבעלה, עיי"ש.

(22) גם יש לתרץ (למ"ד זה) - כי הציוויים (דפ' אמור ("אשה זונה גו' לא יקחו") נאמרו) לאחרי ז' ימי המילואים. ובניטין (ס, סע"א): "ח' פרשיות נאמרו ביום שהוקם בו המשכן כו' פרשת כהנים ("אמור אל הכהנים כו"ו" - פרש"י

האשה" (כמו שרש"י מביא שם³³) אי"ז פרישה בעלמא³⁴ אלא גירושין³⁵.

ומ"מ לא ענו את זה לזמרי כששאל בת יתרו מי התירה לך - כי, כמבואר בדברי חז"ל³⁶, לא ידע מזה אדם, עד שגם מרים נודעה מזה רק כש"אלדד ומידד מתנבאים במחנה³⁷ וצפורה אמרה "אוי לנשותיהם של אלו כו"³⁸.

כי מכיון שמשה עשה זה מדעתו, הנה בהיותו עניו מאד³⁹ לא רצה שידעו מזה, ומהאי טעמא לא רצה⁴⁰ לענות לזמרי שפירש מן האשה.

אבל ביאור זה אינו³⁰ כי:

[נוסף על זה שרש"י⁴¹ ס"ל (ע"פ הספרי⁴¹) "שמשה פירש מן האשה (לא מדעתו אלא)

בין איסור זה למה שמדינית אסורה ("אם תאמר (זו) אסורה בת יתרו כו") היא בזה, שטעם האיסור של גיורת לכהן הוא (כנ"ל) "לפי שבאה מן העכו"ם (ארמים) השטופים בזימה". והיינו שאם מדינית אסורה מפני שהיא "ארמית" - א"כ למה בת יתרו "שבאה מן העכו"ם (ארמים) וכו' מותרת למשה (כהן) ?

אבל לפי"ז עדין קשה (כנ"ל סעיף א') לאידך גיסא: (א) מהי באמת התשובה על טענה זו ו(ב) למה לא אמרו תשובה זו לזמרי²⁹ ?

מוסרה ליישב דמשה לא השיב לו משום שגרושה, ודוחה

ד. לכאורה הי' אפשר לתרץ³⁰ במה שאמרו חז"ל³¹: ג' דברים עשה משה מדעתו והסכים הקב"ה עמו", ואחד מהם הוא - "שפירש מן האשה", וממילא אין לטעון בת יתרו מי התירה לך (מחמת איסור גיורת לכהן), כי משה פירש מאשתו.

ואע"פ שלכאורה אין פרישה בלבד מספיקה בנוגע איסור גיורת לכהן - הנה כתב רש"י בפירושו עה"ת עה"פ (בס"פ בהעלותך³²) "ותדבר מרים גו' על אודות האשה גו' כי אשה כושית לקח" - "על אודות האשה, על אדות גירושה; כי אשה כושית לקח, ועתה גירשה", היינו שלדעת רש"י מה ש"פירש מן

(33) ד"ה ותדבר מרים ואהרן.

(34) דלא כמ"ש הרא"ם שם, ד"גרושי" היינו "הפרשתה שפירש בעלה ממנה".

(35) ראה גם תוד"ה דכתיב יבמות שם: "או נתן לה גט". ובמכילתא עה"פ (יתרו יח, ב) "אחר שלוחיה" - שנפטרה ממנו בגט". וראה ריב"א עה"ת יתרו יט, טו.

(36) ספרי בהעלותך שם* (הובא בתוס' יבמות שם. שבת שם ד"ה ואתה (בשם "מדרש"). פרש"י שם. תנחומא צו יג. ומלשון התנחומא (שבעה ערה 1) "אותה שתחתיך" מוכח שעד אז (שנת הארבעים) לא ידעו כל ישראל שגירשה. אבל י"ל שלדעת התנחומא לא גירשה רק "פירש" ממנה.

(37) בהעלותך יא, כה.

(38) בתוס' שבת שם כ' "דודאי ידעו אבל היו סבורין שפירש ע"פ הדבור עד שאמרה להם צפורה שמדעתו פירש כו". אבל ביבמות שם כתבו "שלא נתגלה להם אלא באותה שעה כדתניא בספרי כו".

(39) בהעלותך יב, ג.

(40) ומכ"ש שמרים ואהרן לא סיפרו שגירשה, שהרי נענשו על שדיברו עליו.

(41) בהעלותך שם. ח. ולהעיר מלשון רש"י שם, ד: שיפה

(29) ראה לעיל הערה 19 מה ש"ל ע"פ המבואר בצפ"ע שגם מדין "אם נתגייירו הוה ישראל למפרע". ועפ"ז י"ל שזמרי לא ס"ל כן (לענין מדינית) ולכן טען "בת יתרו מי התירה לך" מצד איסור גיורת לכהן. ומשה לא השיב, כמבואר לקמן בפנים (סעיף 1) דלא נאמן בשעת מעשה, עיי"ש.

(30) ראה גם ערוך נר שנהדרין שם.

(31) שבת פז, א. יבמות סב, רע"א.

(32) יב, א.

(* בכמה דפוסי ספרי הובא רק הטעם "שראתה את צפורה שאינה מתקשטת כו", אבל גם לטעם זה רק אז נתוודע שפירש כו'.

בהיתר, אלא גם הנישואין היו בהיתר⁴⁸, הנה כל שכן וק"ו שגם לאחר שנתכהן משה היתה בת יתרו מותרת לו (אע"פ שהיתה גיורת).

לכאורה אפשר להקשות: מה שמשה נשא את צפורה בהיתר הי' לפני מ"ת; ומכיון שישראל הי' להם אז דין בני נח ולא הי' אז בכלל גדר הלקיחה שלאחר מ"ת⁴⁹, על כרחך לומר, שלאחר מ"ת היו ישראל צריכים לחדש הקידושין והלקיחה דנשותיהן עפ"י תורה⁵⁰, - א"כ הרי הדרא קושיא לדוכתה איך הי' מותר למשה לקדש את צפורה לאחר מ"ת⁵¹?

הנה אי"ז קושיא, כי [נוסף ע"ז שהלקיחה מחדש היתה בודאי תיכף לאחר מ"ת וממילא - בנוגע למשה הי' זה לפני שנתכהן (בימי המילואים, אחר הקמת המשכן) - הנה אפילו אם נאמר שלמ"ד שמשה כל ימיו כהן הי'

מחמת ש"אמרתיו לו לפרוש מן האשה . . ואתה פה עמוד עמדי⁴² והרי אי"ז היפך הענוה לספר שקיים ציווי ה'⁴³ - הנה]

הסיבה לפרישת משה מן האשה היתה מחמת שמשה הי' נביא - כמ"ש רש"י³² (מהספרי³²) שצפורה אמרה "אוי לנשותיהן של אלו אם הם נזקקים לנבואה שיהיו פורשין מנשותיהם"⁴⁴ - והרי עפ"י הנ"ל הי' צריך לגרשה מחמת איסור גיורת לכהן⁴⁵.

מבאר ע"פ הדין דאירס אלמנה

ונתמנה כהן גדול, יכנוס

ה. הביאור בזה:

שנינו⁴⁶: "אירס (כהן הדיוט) את האלמנה ונתמנה להיות כהן גדול יכנוס", ובגמרא לפינן זה מהכתוב⁴⁷ "יקח אשה", שמכיון שה"יקח אשה" (האירוסין) הי' בהיתר, מותר לו לכתחילה לגמור את הלקיחה ולכנוס את האלמנה.

ובנדרו^ד, שלא זו בלבד שהאירוסין היו

עשה משה כו'.

(42) ב' הדיעות - אם פירש מדעתו או ע"פ הציווי - הובאו ג"כ באדר"נ פ"ב, ג.
(43) ועד"ז לתוס' שבת שם, שאהרן ומרים "היו סבורין שפירש ע"פ הדיבור" - דלמה יעלימו שגירש משה את ציפורה ע"פ הדבור?

אבל גם אם פירש משה מדעתו קשה: למה לא השיב לזמרי שפירש מן האשה שלא יאמרו שעבר על איסור גיורת לכהן (שאי"ז היפך הענינות)?

(44) וראה שבת (ועד"ז יבמות) שם: אני שכל שעה ושעה שכינה מדברת עמי כו'.

(45) ובפרט אם פירש רק מצד הציווי "ואתה פה עמוד עמדי" - היינו, שלולא ציווי זה לא פורש מן האשה.

(46) יבמות סא, א.

(47) אמור כא, יד.

(48) ראה תור"ה אטו יבמות כ, ב: נשאה קודם שנתמנה משמע דלא צריך קרא שיכול לקיימה משום דנשאה בהיתר.

(49) ראה רמב"ם ריש הל' אישות: קודם מ"ת הי' אדם פוגע אשה בשוק כו' מכניסה לתוך ביתו כו' כיוון שנתנה תורה נצטוו ישראל כו' יקנה אותה תחלה כו'.

וגם אלה מבני"י שקיימו כה"ת עד שלא ניתנה וקידשו נשיהם (וראה פרש"י ויחי מח, ט. ועוד) - מ"מ, מכיוון שלא נצטוו ע"ז, אין להם תוקף כמו לאחר מ"ת.

(50) כדן גר שנתגייר ואשתו עמו שצריכים חופה וקידושין - דגול מרבבה לשו"ע י"ד הל' גרים בסופן. וראה גלינוני הש"ס (דלעיל הערה 3): פשיטא דנתגיירה במ"ת והוצרכה קידושין מחדש.

(51) כי להדיעות שלא גירשה רק "פירש" ממנה, משמע שגם אח"כ היתה אשתו וולהעיר מלשון הספרי בהעלותך שם: שפירש משה מפריה ורביה כו' שאינה מתקשטת כו' [וא"כ קידשה לאחר מ"ת - אף שנאמר לו "ואתה פה עמוד עמדי". ודוחק. וע"פ המבואר לקמן בפנים מתורץ בפשטות. וגם לדעת רש"י ש"גירשה" - הרי זמרי לא ידע מזה (כנ"ל בפנים), ולכן טען "בת יתרו מי התיירה לך", כדלקמן בפנים סעיף ו'.

זמרי לא סבר מהלימוד (דתורה שבעל פה) דיקח אשה הנ"ל, ולשיטתו הי' משה חייב לגרש את בת יתרו.

ומשה לא הי' יכול לענות בלימוד ד"יקח אשה" 60 - כי 61 ההלכה 62 היא שתלמיד חכם שמורה הלכה והוא נוגע בדבר אינו נאמן בשעת מעשה לומר כך קיבלתי - והרי משה היה נוגע בדבר - "בת יתרו מי התירה לך" 63.

נ"ע ד' שמצינו במחלוקת קרח, שביחד עם מחלוקתו על כהונת אהרן בא"ב 64 בטענות ושאלות של שקר אודות מזוזה - "בית שהוא מלא ספרים מהו שיהי' חייב במזוזה", תכלת - "טלית שכולה תכלת מה שתהא חייבת בציצית" ולא מצינו שמה שיענה על השאלות ע"י לימוד מתורה שבע"פ 65, הוא רק אמר: "ואם בריאה

התחילה כהונתו תיכף בשעת מ"ת" 52, ג"כ אינו קשה, כי):

עה"כ 53 וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי דרש בגמרא 54: "שעשה לה מעשה ליקוחין" שהפירוש בזה שעמרם קידשה בליקוחין דלאחר מ"ת.

בזה מסבירים מפרשים 55 מ"ש הרמב"ם 56 "ובמצרים נצטוו עמרם במצות יתירות - שלכאורה אינו זה מובן 57: היכן מצינו שנצטוו עמרם במצות יתירות? - אלא זהו מצות קידושין שכבר היתה במצרים" 58].

ומכיון שגם קודם מ"ת היו קידושי אשה בישראל באופן הליקחה דלאחר מ"ת, לא הי' צריך להיות אצלם קידושין מחדש אחר מ"ת, כי הקידושין הקודמים נשארו בתקפן גם אחר מ"ת" 59.

ולפ"ז מובן שה"יקח אשה" של משה רבינו הי' בהיתר מכיון שהי' לפני מ"ת, ולא היה צריך לחזור ולקדש את צפורה אחר מ"ת.

1. ועפ"ז יש להסביר: (א) מה היתה טעות זמרי בת יתרו מי התירה לך, ו(ב) למה לא ענה לו משה על טענתו כלום:

(52) ראה לקו"ש ח"ו ע' 175 והערה 28 שם.

(53) שמות ב, א.

(54) סוטה יב, א. ב"ב קכ, א.

(55) צפצפ"נ עה"ת שמות שם. מהר"ץ חיות סוטה שם.

(56) הלי' מלכים פ"ט סה"א.

(57) כקושיית הכס"מ ורדב"ז שם.

(58) ועפ"ז לשון הרמב"ם (נעתק לעיל הערה 48) "כיוון

שנתנה תורה נצטוו ישראל כו" - לא דוקא.

(59) ובה מתורג' מש"נ (ואתחנן ה, כז) תיכף לאחר מ"ת

"שובו לכם לאהליכם", דמזה שנק' "אהליכם" גם קודם "שובו גו", מוכח, שלא היו צריכים קידושין מחדש לאחר

מ"ת. וראה תו"ש דלעיל הערה 3.

(60) אלא שצ"ע לדעת רש"י שגירשה - למה לא השיב לו כן, כנ"ל ס"ד והערה 42 [כי אף שלא הוצרך לגרשה מטעם זה - מ"מ, מכיוון שגירשה אין מקום מעיקרא להטענה "בת יתרו כו""]?

(61) ראה גם לקו"ש ח"ג שיחה א לפ' פינחס ס"ד ובהערות שם.

(62) רמ"א יו"ד ס"ו רמב. יבמות עז, א (וש"נ). תוד"ה אם שם. נמוק"י שם.

(63) ומה שלא השיב אף א' מבני' לזמרי הלימוד ד"יקח אשה", וכפסק הלכה דאם שמעו ממנו קודם מעשה שומעין לו (רמ"א שם) - אולי י"ל שעדין לא אמר משה לכל ישראל* הלימוד (דתושבע"פ) מ"יקח אשה" (מכיוון שלא הי' נוגע להם), ואהרן ובניו - ה"ה קרובים של משה ואינן נאמנים. או י"ל שנתעלמה מהם גם הלכה זו (משא"כ משה, שנתעלמה ממנו רק ההלכה הדבועל ארמית כו', כנ"ל בפנים השיחה ס"א). ולהעיר מרמב"ן דברים (א, יח): שלא יהיה לכבוד לו שיזכיר לדור זה כי אשה כושית לקח.

(64) ירושלמי סנהדרין פ"י ה"א. תנחומא קרח ב. במדב"ר פ"ח, ג. פרש"י ר"פ קרח (רק "טלית כו").

(* להעיר מלשון פינחס (לענין ההלכה "הבועל ארמית כו") "לא כך למדתי כו").

יברא ה' גו"מ⁶⁶;

בדבר⁶⁷ ולכן בכל אופן לא הי' נאמן בזה].

וההסברה בזה היא כנ"ל, דמשה הי' נוגע

(67) שהרי הי' אחי אהרן ובפרט שמחלוקת קרח היתה גם על משה - ראה בארוכה לקו"ש ח"ח ע' 104 ובהערות שם, וש"נ. ועיי"ש (ע' 106) שהעיקר ופנימיות מחלוקת קרח הי' על משה.

(65) ורק אמר "חייבת דכתיב גדילים תעשה לך וגו' . . . וכתבתם על מזוזות ביתך גו' (ירוש' שם).
(66) קרח טז, ל.

ניצוץ משיח שבכל אחד

"צריך כל אחד מישראל לתקן ולהכין חלק קומת משיח השייך לנשמתו"

(מאור עיניים ס"פ פנחס בשם הבעש"ט).

משיח הוא בחינת 'יחידה' הכללית, ובחינת 'יחידה' שיש בכל יהודי היא ניצוץ של נשמת משיח - ה'יחידה' הכללית.

כאשר יהודי מעורר בעצמו את בחינת 'יחידה', את 'נקודת היהדות', והיא שולטת במחשבה דיבור ומעשה שלו - אזי יש בכך משום גאולה פרטית; הוא מעורר ומגלה את הניצוץ של נשמת משיח שבו וזה ממחר ומזרז גם את הגאולה הכללית, ביאת המשיח.

ובכך יובן מה שעל הכתוב "דרך כוכב מיעקב" (פרשתנו כד, יז) מבואר מחד גיסא בירושלמי תענית (פ"ד ה"ה) שהכוונה למלך המשיח, ומאידך גיסא מבואר שהכוונה לכל יהודי (כמסופר שם שגוי אחד חלם שבלע כוכב, ופתרון החלום היה שהרג יהודי, הנמשל לכוכב).

ולפי הנ"ל מובן, דשני הפירושים עולים בקנה אחד, שהרי בכל אחד ואחד מישראל ישנו ניצוץ משיח.

(כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש - ע"פ לקו"ש ח"כ עמ' 522 וח"ב עמ' 599)

דרכי החסידות

מלוקט משיחות, אגרות וכתבי
כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ מליובאוויטש נ"ע

לחפור ולגלות את המעיין

"לב ישראל חי, הלב היהודי חי, צריך לעורר את פנימיות הלב. כלומר, שצריכים להגיע לפנימיות שבלב, וכאשר מגיעים לפנימיות, מתחולל במילא שינוי לטוב גם בחיצוניות"

לגלות את המים החיים

מורנו הבעש"ט נ"ע אומר:

לב ישראל חי, הלב היהודי חי, צריך אדם שיוכל לעורר את פנימיות הלב, כלומר, שצריכים להגיע לפנימיות שבלב, וכאשר מגיעים לפנימיות, מתחולל במילא שינוי לטוב גם בחיצוניות הלב.

הדרך להגיע לפנימיות הלב, דומה לדרך שמגיעים אל מקורות מעיינות מים חיים שבצומק האדמה.

באדמה, קבע השי"ת את מקור המים החיים, שהמים הנובעים מהתהום של הימים, מרים ומלוחים, נעשים מתוקים ומחיים בעברם דרך סינון האדמה.

אך, כדי שיוכלו להשתמש במים החיים המתוקים, מן ההכרח לפנות בתחילה את העפר, האבנים וכל מה שמכסה על מקורות המים, לחפור בעומק האדמה עד שמגיעים למעיין.

בחפירת מעיין, הרי נוסף על הצורך בידיעות מסוימות ובכוח מסוים, מוכרחים גם להתאזר בסבלנות. הדבר מוכרח לקחת זמן, ולפעמים זמן ארוך. בפרט כשנתקלים באבנים גדולות או בעפר קשה, אז מוכרחים להכפיל את הכוח והסבלנות.

יש אופן נוסף בחפירת באר בכדי להגיע למקור המים החיים, וזאת ע"י מקדח. קודחים באדמה, ובחלל שנוצר מכניסים צינור, המקדחה קודחת חזר גם באבנים המכסים על המעיין, וכאשר

המקדח והצינור מגיעים למקור המעיין - פורצים המים החיים. ההבדל בין שני אופני חפירה אלו - שבבאר החפור בידיים צריכים לשאוב את המים, וכשלא שואבים אותם, הרי למרות שרואים את המים - לא ניתן להשתמש בהם. ואילו בבאר קדוח - זורמים המים מעצמם.

שני אופנים אלו בעבודה להגיע לפנימיות הלב, הם ההבדל בין עבודה בכוח עצמו, למה שה'יחידות' (אצל הרבי) פועלת. אך ההתחלה היא העבודה בכח עצמו, כפי שר' שלום החופר היה אומר, 'טוריה אחרי טוריה', והשי"ת עוזר שמגיעים לפנימות הלב. מוכרחים לעשות בפועל, להוריד את הכיסוי המסתיר על פנימיות הלב.

(ספר השיחות ה'ש"ת עמ' מא)

"שמע ישראל" של אמונה פשוטה

[כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע מספר על מאורעותיו בזמן מלחמת העולם השנייה בוורשא:]
...ההפצצה גברה מרגע לרגע, ים של להבות הקיף את הרובע, ענני עשן שחור כיסו את פני השמים והסתירו את אור השמש.

וכך במשך כמה שעות רצנו ממקום למקום חסרי אונים בכדי למצוא מחסה מפני ההפצצה. באחד המקלטים התאספו מאות אנשים, מחוגים שונים. היו שם יהודים בעלי זקן ופאות ויהודים מגולחים, נשים בפאות נכריות ונשים מודרניות שדיברו רק פולנית, כולם עמדו שבורים ומלאי יאוש.

הקבוצה שלנו, שמנתה אותי, משפחתי וכמה עשרות מתלמידי ישיבת 'תומכי תמימים', אמרה תהילים. ופתאום, קול נפץ אדיר זעזע אותנו. היתה זו פצצה שנפלה בקרבת מקום, ובו ברגע התפשטו מסביבנו נחלי אש וכל אחד מאתנו ראה את המות לנגד עיניו.
זעקה אדירה פרצה ספונטנית מפי כולם: שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד. כל אחד היה בטוח כי אלה הם הרגעים האחרונים לחייו.

קריאת "שמע ישראל" כזו הבאה בזעקה מעומק הלב, מפי אנשים שונים בעלי השקפות שונות - לא שמעתי מעולם, ואני בקשה מהשי"ת, שקריאה זו של "שמע ישראל" תישאר חקוקה בזכרוני לנצח.

בימי המלחמה הללו, מלבד מה שראינו השגחה פרטית ואלקית על כל צעד ושעל, ראינו גם באותם ימים טרופים את הלב היהודי הספוג כולו אמונה פשוטה.
לראות מה גדולה ועמוקה האמונה בה' המושרשת בלב היהודי - זהו הטוב שלמדתי מהרע, וכידוע ש"אין רע בלא טוב".

אותה קריאת "שמע ישראל" שבאה מתוך אמונה תמימה פתחה בפני מעיינות חדשים של אהבה ודרך ארץ כלפי בני ובנות ישראל, יהיו מי שיהיו. הנני משוכנע - שלבו של יהודי ער לכל דבר שבקדושה, אלא שבמקומות שונים הוא במצב של התעלפות, ועל המעוררים, המחנכים והמדריכים לעזור את היהודי מהתעלפותו.

(ספר השיחות ה'ש"ת עמ' כ)